

POMENLJIV NAPIS NA ŽUPNI CERKVI V ŽELEZNIKIH

Prvi pomen

Ko je bila leta 1874 dograjena nova župna cerkev v Železnikih, posvečena sv. Antonu Puščavniku, je tedanji župnik Jakob Mrak razmišljal tudi o tem, kako se bo na primeren način zahvalil prizadevnim graditeljem te lepe nove cerkve. Potrudil se je in sestavil zahvalni napis, ki je umeščen nad kipi na pročelju cerkve.

V latinščini je napisano :

CVM IPSO LOCO VOTA FACIENTIBVS DEVS ERIT.

V poenostavljenem prevodu je to: Z graditelji te cerkve bo bog. Dobeseden prevod je nekoliko drugačen, in sicer: cum facientibus - z delavci, graditelji; ipso loco vota - tega kraja izvoljenega ali blagoslovljenega, mišljena je tedaj bila nova cerkev; erit deus - bo bog. Bo bog, pomeni, da bo uspeh, sreča.

S to mislijo se je tedanji župnik kar lepo zahvalil graditeljem cerkve.

Drugi pomen

V letih 1898 in 1902 sta v Železnikih ugasnila plavža, ustavilo se je delo v fužinah, potem še kovaštvo. Nastala je dobesedno beda in številni Železnikarji so si delo

Napis na župni cerkvi sv. Antona v Železnikih (Foto: Anton Sedej, 2001)

poiskali zunaj Selške doline. V to sta posegli še dve svetovni vojni, ki sta še dodatno težko prizadeli Železnike in vso Selško dolino. Nad 50 let je trajalo to težko gospodarsko stanje. Leta 1946 je bila v Železnikih ustanovljena delovna zadruga, nova industrija kovinarjev in z njo se je odprla nova, svetla doba Železnikov in Selške doline.

Sedaj latinski napis na župni cerkvi beremo nekoliko drugače, prirejen sedanjim razmeram.

Z delovnimi ljudmi tega izvoljenega kraja bo bog.
Z delovnimi ljudmi Železnikov bo uspeh, bo sreča.

Ta lepa misel nam hoče povedati, da je lepa bodočnost, perspektiva le v delu.

Izdelki, ki jih danes naredijo v Železnikih, so kvalitetni in so cenovno na evropski in svetovni ravni. So mednarodno uveljavljeni. To je tisto, kar ustvarja življenjski standard vse te doline. Ne le da smo zadovoljni, ponosni smo lahko ob tako uspešnem vsesplošnem razvoju.

Delo je to ustvarilo!

Tretji pomen - letnica

Ko preberemo ta latinski napis, vidimo nenavaden razpored besed in tri črke v namesto črke u. Sestavljalec tega napisa je vanj namreč vgradil letnico, in to z rimskimi številkami. Besede so zato postavljene tako, da določene črke - številke v njih sestavijo zeleno letnico. Črka V je uporabljena zato, ker predstavlja številko 5 med rimskimi številkami.

Prvoten napis je bil tak, da so črke kot rimske številke izstopale iz besedila in je bilo letnico možno sestaviti.

Okrog leta 1950 je soboslikar Franc Benedičič (1905-1975) s Češnjice, po naročilu tedanjega župnika, ta napis poenotil, da je tak kot sedaj.

Napis z izstopajočimi rimskimi številkami je naslednji:

CVM Ipso LoCo Vota faCientIbVs DeVs erIt.

Iz teh rimskih številk sestavimo naslednjo letnico:

CVM: M = 1000
CV = 105
1000 - 105 = 895

ILCV C = 100
IL = 49
100 - 49 = 51
V = 5
51 + 5 = 56

$$\begin{aligned} \text{CIIV} \quad & C = 100 \\ & \text{IIV} = 3 \\ & 100 + 3 = 103 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{DVI:} \quad & D = 500 \\ & \text{VI} = 6 \\ & 500 + 6 = 506 \end{aligned}$$

$$895 + 56 + 103 + 506 = 1560$$

Kaj naj pomeni ta letnica? Vsekakor je v zvezi s to župno cerkvijo. Urbar iz leta 1501 že omenja cerkev v Železnikih.

Krajevno ime Trnje

Prvotno je tu stala kapela, za njo pa je bil strm breg močno poraščen z robido in drugim trnatim grmovjem. Tej kapeli so rekli tudi "sv. Anton v gozdu". Naselbina, ki je tu nastala, je dobila ime Trnje in tako je nastal trg Na Trnju. Že ko je nastala tu prva cerkev, so odpravili grmičevje in v breg zgradili močan zid.

1856 so nad tem bregom pozidali kaplanijo. Takrat so ta zid še povečali, dokončno pa so ga uredili in utrdili ob gradnji nove cerkve v letih 1872-74.

Letnica 1560 torej vsekakor hoče ohraniti spomin na važno ureditev tedanje farne cerkve. To pa je tedaj pomenilo, da se bo ta kraj še bolj uspešno razvijal. Leta 1575 so Železniki že postali trg, v rudarskih zadevah podrejeni gorskemu sodišču v Ljubljani, v sodnih in političnih zadevah pa so spadali pod gosposčino v Škofje Loki. Pri tem je zanimivo, da so Železniki postali trg, preden so bili samostojna fara.

Leta 1689 je izšlo znamenito Valvasorjevo zgodovinsko delo Slava vojvodine Kranjske. Tu je objavljena tudi risba tedanjih Železnikov, v njej pa je kar dobro predstavljena tedanja cerkev v Železnikih. Ob njej je vrisano tudi pokopališče, ki je obzidano. Sprva ob tej cerkvi pokopališča ni bilo, saj so tedaj iz Železnikov mrličje vozili pokopavati v Selca.

Ustanovitelj fare v Železnikih, fužinar Jurij Plavc (1595-1645), je to obzidano pokopališče dal zgraditi leta 1619. Leta 1622, ko so Železniki postali samostojna fara, pa so na tem pokopališču začeli redno pokopavati.

Tu naj omenim še nekaj v zvezi s cerkvijo sv. Frančiška na Logu.

Profesor France Planina je pisal, da je bila ta cerkev zgrajena leta 1706.

Leta 1999 je Muzejsko društvo Železniki izdalo knjižico Eisnern - Železniki.

Domačin Jože Dolenc je iz nemščine prevedel star zgodovinski zapis dr. Antona Globočnika, ki je leta 1867 to objavil. V tej knjižici na str. 157 preberemo:

"1730-1733. V teh letih so gradili sedanjo cerkev sv. Frančiška na Logu, kjer je prej stala mala kapela..."

Župnik Jakob Mrak

Doma je bil v Smedniku pod Šmarno goro, kjer je bil rojen leta 1832. V mašnika je bil posvečen leta 1859. Potem je bil kaplan v Mošnjah in v Stari Loki. Župnik v Železnikih je bil od leta 1871 do 1896. Premeščen je bil v Naklo, kjer je bil do leta 1910, ko so ga upokojili. Kot upokojenec je potem živel v Kranju, kjer je leta 1912 umrl.

1865 leta je bila v Stari Loki dograjena nova cerkev, kakršna je še sedaj.

V letih 1866-1871 je bil tu kaplan Jakob Mrak. Doživljal je težave pri zbiranju denarja za odplačevanje dolgov za gradnjo cerkve in zbiranju sredstev za opremo nove cerkve. S temi izkušnjami je prišel v Železnike in se že leta 1871 lotil resnih priprav za novo gradnjo, kar je potem izpeljal v treh letih, sledila pa so leta odplačevanja dolgov za to veliko gradnjo.

Zahvaljujem se mestnemu župnemu uradu v Kranju za podatke o župniku Jakobu Mraku.

V LR 46, leto 1999, na str. 316, je objavljena barvna fotografija župnijske cerkve v Železnikih. Na fasadi je precej dobro viden latinski napis.